

MENC. ANT. 949: «ipsas Murrarias», citat junt amb Belastui (Abadal Pi R., 367). En les memòries d'un monjo de Gerri, c.1224: «por estos tiempos no era grande la fábrica de sales de Gerri, porque a una legua de esta villa, cundían mucho las Salinas de Morreras y hoy las vemos derruidas como una ciudad desolada» i cita una escr. de 1391 sobre «Almazenes donde pudiesen collocal las sales que recogía la Abadia en Morreras» nota de c. 1772 (p.p. Jos. Iglésies en «Montaña» 1965, p.20). Però no ens 10 Jos. Iglésies en «Montaña» 1965, p.20). Però no ens

'salmorra', perquè basta relacionar-ho amb els formidables morros de Collegats; i en les altres dotzenes de casos citats es tracta sempre de paratges frugosos, enlloc de salines (aquí i en el cas de Cardona, 15 el corrent de MURIA hi pogué confluïr però res més).

MORTER, -ERS i Coll-Morters

COLLMORTER. Veïnat de la Conca de Tremp, agregat al mun. de Mur, uns 500 m. a l'ESE. de l'església de Mur, cap a la carena d'un alt serrat. *Pron. kojmorté*, a Claret, allí ben prop (XVIII, 94.5).

MENC. ANT. «casals de Golmorter» En un doc. dels 25 SS. XIII-XIV relatiu a Mur (*BABL VI*, 117), on *Gol-* està per *coll* 'serrat, collet', amb una *g-* atenuant la *c-*, fet que es retroba en algun altre doc.; i en particular, el mateix any consta «una terra ad *ipso gol* de Sancti Fructuosi» (*BABL VI*, 119) (potser el mateix indret?). 30

En aquest —i en els homònims (grup I) que veurem de seguida— només si es tractés de clots podríem creure que vingui de *morter* l'estri de cuiners i paletes; però no imaginariem tal comparació amb serrats, collades, vessants de muntanya. Serà *COLLEM MORTUORIUM* aplicat al lloc d'un fossar o cementiri (que hom construeix en paratges ventejats i sense filtracions).

El de Collmorter és en lloc ben versemblant com a cementiri per a la gent del castell i la senyorial vila de Mur. -ORIUM dóna -*er*) i -ATORIU > -*adé* etc. a 40 Pallars i comarques del NO., com és sabut i demostro en *EntreDL II*, 41. Encara que l'adj. *mortuorius* no sigui llatí clàssic; sí que resulta d'una innovació del ll. hispànic, inspirada en el genitiu pl. *mortuorum* i és de creure que ja fos una creació antiga: cites des 45 de 1179, en *DECat V*, 792b_{ss}.

També, però, és possible, sobretot en els homònims següents, que aquest tipus *MORTUORIUM* signifiqués simplement 'lloc abandonat, despoblat'. Crec que és aquest el valor que té a Àlaba, on *Mortuorio* es 50 documenta en massa com terme genèric viu, i també com topònim. Sobre això, el gros llibre de G. López de Guereñu Gelarrage «Toponímia Alabesa, seguida de *Mortuorios* en despoblados y pueblos alabeses», 1989, vol. v· de l'*Onomasticon Vasconiae*. L'estudi 55 dels *Mortuorios* ocupa les pp. 531-588. Hi veig moltes

cites del mot des del S. XVIII, i dels llocs qualificats de tals per Guereñu, n'hi ha moltes més, des del S.XII.

En el domini català, el topònim *Morters* es repeteix sense el *Coll-* en diversos llocs del català occidental.

Morters (amb esgl. St. Llorenç de M.), agre. d'Anserall a l'alt Urgellet.

MENC. ANT. 1562: Mortés (BABL XVI, 58). Deu ser el mateix un *Morters* del *Cart.* de Tavèrnoles (32.1) (encara que *Abiglers* només sospitem que sigui un lloc *Abellers* que hi recordo citat junt en alguna altra font de prop de la SdUrg.).

Altres que no és clar que no hi puguin ser idèntics (o més aviat homònims) en paratges no massa llunyanos: a. 1065: *Morters*, afr. IV. d'un alou de *Sti. Stephani* de Andorra: donació d'un testador a la seva dona, i si aquesta mor, a Tavèrnoles (Baraut, *Cart. And.* II 42.18, i facs. n° 2), sospito també lloc d'enterraments, amb vistes a qüestions mortuòries dels interessats. 20 En un de 1065, del *Cart.* de Tavèrnoles (p.82), afr oposada a «*Faba*», grafia que no permet identificació segura —díficilment serà *Fevà*, de la vall de Cabó que ja és uns 25 k. lluny d'Anserall.¹

En terres més llunyanes retrobem aquest nom; i en part pot tractar-se també de *MORTUORIUM*. A Mallorca *Puigmorter* te. Sineu (Masc. 19F12), pron. *pujmorté*; com que és un turó amb megalit pot ser *PODIUM MORTUORIUM*, suposant que s'hi hagin trobat ossades prehistòriques.

A Bearn *Camorteres* hameau, te. Montcaup (c° de Lembeye) que segons P.Raymond (*D.To.BPyr.*) ja es documenta el 1540 en la forma *Campmorteras*, i el 1675 *Campmourières*. com que -*é*, -*adé*, és també el resultat gascó de -ORIUM, també pot venir de *CAMPOS MORTUORIOS* 'cementiri' (cf. *Capmany / Campmany*) tornat, però, femení (o potser per *CASAS MORTUORIAS*).

El Mortié, pda. de Costur (XXI, 10.17): amb singular terminació -*tié*, majorment en terra valenciana, on -*ier* és insòlit, fins en mossàrab. Però tinguem present que un diftong *oi* és impossible en àrab; i si ens recordem que *CUSTORIA* ha estat resolt en uns punts com *Costurera* (< -*tuer*) i en altres com *Costur*, ja no ens sorprendrà que després de passar per *Mortueiro -*teir* hagi arribat a -*ier* (En tot cas no pot correspondre a -ARIUM, de *MORTARIUM* 'morter').

II) D'altra banda, però, en la toponímia valenciana, trobem aquest nom aplicat molt sovint a tolls, fonts, i forats, llocs de forma enclotada com la d'un morter. Aquí escau, doncs, aquesta etim. i no pas la del grup (I). *Cova del Morter* te. Alcoi (XXXIV, 2.19). El *Fosso Mortero*, a la Calderona, anant de Serra a la r. de Gàtova (XXX, 60.10). Camp del *Morter* a Agres (XXXIV, 7.8)

També sovint apareix com a femení potser provinent de *MORTARIA*, plural llatí de *MORTARIUM*: Toll de les *Morteretes* te. Laguar (XXXIV, 153.18). I altres